

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže, soudkyně Mgr. Věry Jachurové a soudce Mgr. Bc. Jana Schneeweise v právní věci

žalobkyně: **I. S.**
bytem XXX
zastoupená advokátem Mgr. Lukášem Hojdnem
se sídlem Francouzská 299/98, Praha 10

proti

žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
se sídlem Palackého náměstí 375/4, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 31. 5. 2024, č. j. MZDR 13605/2024-3/PRO

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 31. 5. 2024, č. j. MZDR 13605/2024-3/PRO se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 12 342 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyně advokáta Mgr. Lukáše Hojdna.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhala zrušení rozhodnutí označeného v záhlaví tohoto rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž ministr zdravotnictví zamítl rozklad žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví ze dne 4. 3. 2023, č. j. MZDR 30680/2023-7/PRO (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím ministerstvo zamítlo žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb., o

poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o odškodnění protiprávních sterilizací“).

2. Ze správního spisu plyne, že žalobkyně požádala žalovaného o poskytnutí jednorázové peněžní částky. Žádost odůvodnila tím, že jí byla provedena protiprávní sterilizace. Dne 27. 11. 2005 porodila (včasné a samovolně, bez komplikací) v nemocnici v Klatovech (Klatovská nemocnice, a. s.) své šesté dítě. Dne 28. 11. 2005 jí byla předložena k podpisu předpřipravená žádost o sterilizaci, kterou podepsala. Den nato, tedy 29. 11. 2005, jí byla sterilizace provedena. Ministerstvo zdravotnictví si vyžádalo od Klatovské nemocnice, a. s., zdravotnickou dokumentaci, která vedle porodopisu a dokumentace související s porodem obsahuje také *Žádost o provedení trvalého zneplodnění* ze dne 28. 11. 2005, která obsahuje osobní údaje žalobkyně, anamnézu (tj. že šestkrát spontánně porodila a má šest dětí), odůvodnění „36 let, 6 dětí“, a strojem psané prohlášení „*Potvrzuji, že jsem byla poučena a seznámena se všemi důsledky trvalého zneplodnění a na své žádosti trvám.*“. Dále žádost obsahuje podpis žalobkyně a informaci o tom, že žádost sepsal MUDr. Prim. M. V., přednosta gynekologicko-porodnického oddělení. Dále zdravotnická dokumentace obsahuje operační protokol ze dne 29. 11. 2005, podle něhož žalobkyni byla tohoto dne mezi 9:15 a 9:30 provedena sterilizace. Zdravotnická dokumentace též obsahuje Souhlas žalobkyně s léčením (revers P) spojený s přílohou k Reversu P - souhlasem s anestesií, který žalobkyni informuje o obecných rizicích (k tomuto dokumentu se soud podrobněji vyjádří níže).
3. V odůvodnění napadeného rozhodnutí ministr zdravotnictví zopakoval nosné důvody, které ministerstvo vedly k zamítnutí žádosti. Skutečnost, že žalobkyni bylo 36 let a měla 6 dětí, je důvod odpovídající čl. XIV. odst. 3 přílohy ve spojení s § 2 směrnice¹. Ze žádosti je patrné, že žalobkyně byla písemně poučena o nevratnosti zákroku. Na tom nic nemění, že žádost byla na předtištěném formuláři. Ministerstvo též připomnělo, že tehdy platná právní úprava nevyžadovala písemné poučení o rozsahu, účelu, povaze, důsledcích, rizicích a alternativách zákroku (dnes tzv. informovaný souhlas), a jeho absence ve zdravotnické dokumentaci tudíž neznamena, že sterilizace byla provedena protiprávně. Poučování o zákrocích probíhalo ústně a žalobkyně neprokázala, že informace o povaze a důsledcích sterilizace neobdržela. Ministerstvo se dále domnívá, že chybějící protokol z jednání sterilizační komise nevede k závěru, že projev vůle žalobkyně směřující k souhlasu se sterilizací nebyl skutečný, vážný či prostý omylu. Ministerstvo podotklo, že tehdy účinná právní úprava nepředepisovala žádné pravidlo pro časový odstup podpisu žádosti o sterilizaci a provedení sterilizace. Skutečnost, že žalobkyni byla dána žádost k podpisu den po porodu a sterilizace proběhla následující den, neznamena jakýkoliv nátlak. Navíc žalobkyně byla již po porodu, a nebyla tak pod tlakem z blížícího se porodu. Žalobkyně ani konkrétně neuvedla, kdo se na ní měl nátlaku dopustit nebo kdo ji měl uvést v omyl.
4. Odvolací námitky žalobkyně ministr zdravotnictví vypořádal následujícím způsobem. Uvedl, že je toho názoru, že žádost o sterilizaci naplňuje veškeré zákonem předpokládané podmínky. Nevěří žalobkyni, že coby matka šesti dětí nerozuměla pojmu „zneplodnění“ a že jí tento pojem nikdo nevysvětlil. Tento pojem je jednoznačně spojen se schopností mít potomky. Ministr zdravotnictví je přesvědčen, že žalobkyně měla dostatek prostoru (jeden celý den) na to si sterilizaci rozmyslet. Na věci nic nemění, že se nemohla poradit se svým

¹ směrnice Ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 1/1972, č. LP-252.3-19.11.71., o provádění sterilizace

manželem – tehdy účinná úprava souhlas manžela pro platnost žádosti o sterilizaci nevyžadovala. K odvolací námitce poukazující na absenci protokolu o jednání sterilizační komise ministr zdravotnictví uvedl, že § 3 odst. 1 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací neuvádí, že by nedostatky v protokolu sterilizační komise znamenaly protiprávnost sterilizace, proto ani samotná absence protokolu tuto protiprávnost nezpůsobuje. K poukazu žalobkyně na důvodovou zprávu k zákonu o odškodnění protiprávních sterilizací ministr zdravotnictví podotkl, že důvodová zpráva slouží jako interpretační vodítko a nenahrazuje samotný text zákona, jímž je žalovaný vázán. Důvodová zpráva není právní normou a nemůže nahradit pravidla dokazování v individuálním řízení o žádosti. Žalobkyně neprokázala, že její situace naplnila podmínky pro přiznání nároku na odškodnění.

5. V žalobě proti napadenému rozhodnutí žalobkyně znovu vylicila okolnosti, za nichž byla sterilizována. Vyzdvihla, že sterilizace představuje vedle trvalého znemožnění mít potomky i zásah do tělesné integrity nesoucí rizika, fyzické obtíže a určitou dobu rekonvalescence. Zdůraznila, že sama o sterilizaci nikdy nežádala a nikdy k ní neudělila informovaný souhlas. Připustila, že formulářová forma žádosti sama o sobě vadou není, vzhledem k závažnosti a mimořádnosti takového zákroku ale tato forma nesvědčí o autenticitě její vůle. Uvedla, že věřila zdravotnickému personálu, že se jedná o zákrok nezbytný pro její zdraví. Žádost podle ní není dostatečně odůvodněná – odůvodnění věkem a počtem dětí nestačí. Žádost jí byla předložena k podpisu den po porodu, kdy odpočívala, a zároveň pouhý den před samotnou sterilizací, což považuje za amorální. Nebyla ve stavu, kdy by byla s to si takto závažný krok v klidu promyslet. Nadto nebyla dostatečně informovaná o všem potřebném pro své rozhodování, nebyla řádně poučena. Ze žádosti ani ze zdravotnické dokumentace jako celku není patrné, o čem konkrétně byla žalobkyně (ústně lékařem) poučena. Písemné prohlášení ve znění: „*Potvrzuji, že jsem byla poučena a seznámena se všemi důsledky trvalého zneplodnění a na své žádosti trvám*“ je dle žalobkyně nedostačující a navíc z něj neplyne, že jí byly vysvětleny všechny alternativy, povaha a průběh sterilizace. Prokazování dostatečného poučení pacientky je přitom povinností zdravotnického zařízení, které evidentně této povinnosti nedostalo.
6. Žalobkyně namítla také různé nedostatky zdravotnické dokumentace. Poukázala na chybějící údaje na reverzu týkající se data, předoperačních vyšetření či indikace výkonu, podpis operátora. Souhlas žalobkyně s anestezií je datován dnem 29. 11. 2005 v 15:30 hodin, zákrok ale proběhl téhož dne ráno. To vše dle názoru žalobkyně svědčí o zbytečné ukvapenosti, stejně jako to, že ve zdravotnické dokumentaci zcela chybí protokol sterilizační komise. Požadavek přezkoumání žádosti o provedení sterilizace sterilizační komisí je významným ochranným mechanismem zájmů sterilizované ženy. Vzhledem k neprojednání sterilizace žalobkyně sterilizační komisí zasáhlo zdravotnické zařízení do ochrany pacienta a připustilo provedení nechtěné sterilizace.
7. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl. Ve vyjádření k žalobě odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí s tím, že žalobkyně v žalobě pouze opakuje argumentaci, kterou správní orgány obou stupňů zcela vypořádaly.
8. Při ústním jednání před soudem konaném dne 12. 12. 2024 žalobkyně setrvala na svém procesním stanovisku a v podrobnostech odkázala na žalobu. Žalovaný poukázal na to, že v žádosti žalobkyně o trvalé zneplodnění je dostatečně uveden důvod sterilizace (věk

žalobkyně a počet dětí). Žalobkyně musela rozumět pojmu zneplodnění, jehož význam je obecně znám. Zopakoval, že absence protokolu o jednání sterilizační komise nemůže mít žádný vliv na souhlas žalobkyně se sterilizací. Komise schvaluje žádosti o sterilizaci v nepřítomnosti žadatelů. Žalovaný dále poukázal na záznam o interním vyšetření žalobkyně ze dne 17. 8. 2005, který je součástí zdravotní dokumentace a z něhož plyne, že žalobkyně měla určité zdravotní problémy a neplánovaně pošesté otěhotněla. To dle žalovaného mohly být důvody, které žalobkyni vedly k tomu, že požádala o provedení sterilizace.

9. Důkazní návrhy uplatněné v žalobě vzala žalobkyně při jednání zpět poté, co byla soudem poučena o tom, že obsahem správního spisu se dokazování ve správním soudnictví neprovádí (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS). Žalovaný žádné důkazní návrhy neměl.
10. Při rozhodování o žalobě soud vycházel zejména z této právní úpravy:
11. Podle § 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací je oprávněnou osobou fyzická osoba, která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem.
12. Podle § 3 odst. 1 o odškodnění protiprávních sterilizací se sterilizací v rozporu s právem pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu.
13. Podle § 3 odst. 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací se porušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 rozumí zejména působení na oprávněnou osobu v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabraňujícími plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích.
14. Podle § 23 odst. 1 věty první zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu ve znění účinném do 30. 6. 2006 je lékař povinen poučit vhodným způsobem nemocného, popřípadě členy jeho rodiny o povaze onemocnění a o potřebných výkonech tak, aby se mohli stát aktivními spolupracovníky při poskytování léčebně preventivní péče.
15. Podle § 27 zákona o péči o zdraví lidu se sterilizace smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví.
16. Podle § 27a zákona o péči o zdraví lidu ve znění účinném do 31.5.2006 lékařské zásahy do reprodukční schopnosti jednotlivců, kastrace, stereotaktické operace a zákroky u transsexuálů se provádějí pouze na žádost osoby, u níž mají být provedeny, a po schválení

odbornou komisí, kterou tvoří právník, nejméně dva lékaři se specializací v příslušném oboru a dva další lékaři nezúčastnění na provádění lékařského zásahu.

17. Podle § 27c zákona o péči o zdraví lidu každý lékařský výkon, který není v bezprostředním zájmu osoby, na které má být proveden, lze provést pouze s předchozím písemným souhlasem takové osoby. Před udělením souhlasu musí být osoba úplně informována o povaze výkonu a jeho rizicích.
18. Podle § 6 směrnice o sterilizaci z důvodů uvedených v § 2 písm. b) až g) může požádat písemně osoba, u níž má být sterilizace provedena, nebo s jejím souhlasem ošetřující lékař, předsedu sterilizační komise příslušné podle místa trvalého pobytu, popřípadě sídla pracoviště nebo školy, kterou navštěvuje. Žádost řádně odůvodní.
19. Podle § 10 směrnice o každém projednání žádosti o sterilizaci pořídí předseda komise protokol, který obsahuje jméno a bydliště osoby, u níž má být sterilizace provedena, odborné posudky členů komise a záznam o průběhu jednání s rozhodnutím. Originál protokolu podepsaný všemi členy komise zůstane u předsedy.
20. Podle § 11 směrnice je-li o žádosti rozhodnuto kladně, pošle předseda žadatelku (žadatele) s doporučením na ženské (urologické nebo chirurgické) oddělení, jehož vedoucí je členem komise. Zároveň tam zašle opis protokolu, který se stane součástí chorobopisu. Před zákonem (poznámka soudu: správně mělo být ve směrnici zřejmě uvedeno „Před zákrokem“) podepíše osoba, u níž má být sterilizace provedena, popřípadě její zákonný zástupce (opatrovník), prohlášení, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparaibilní.
21. Podle čl. XIV. bodu 3. přílohy směrnice je indikace dána při více dětech, do 35. roku po čtyřech dětech, u žen po 35. roku věku po třech dětech.
22. Poté, co soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
23. Soud připomíná, že kodifikace nároku na odškodnění za nezákonně provedenou sterilizaci je důsledkem selhání státu, který v minulosti nebyl schopen ochránit ženy před situacemi, v nichž musely čelit nátlaku na svobodu svého rozhodování stran (ne)provedení sterilizace. Tento aspekt nároku na odškodnění by měly mít správní orgány na paměti a v každém projednávaném případě velmi důsledně dbát na dodržení zásady vstřícnosti a řádné poučení účastníků správního řízení.
24. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65, č. 4623/2024 Sb. NSS konstatoval, že *„nelze po žadatelkách požadovat, aby samy vždy nade vší pochybnost prokázaly naplnění všech výše vymezených předpokladů pro přiznání peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb. Naopak postačí, pokud žadatelka o peněžitou dávku předestře na první pohled plausibilní tvrzení, že v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem. To nicméně pochopitelně neznamená, že se může jednat o jakékoli, ničím nepodložené tvrzení. Musí jít o tvrzení hájitelné, které bude podepřeno indiciemi, které ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace či chování jednotlivých účastníků, než že k protiprávní sterilizaci*

žadatelky pravděpodobně došlo tak, jak žadatelka tvrdí. Pokud tedy zdravotní dokumentace nebude existovat, případně bude zjevně nedůvěryhodná, avšak žadatelka přestře plausibilní tvrzení, pro které budou skutečně svědčit zjištěné indicie, musí správní orgány považovat předpoklady pro přiznání peněžité částky dle zákona č. 297/2021 Sb. za naplněné, ledaže samy prokáží, že ke skutečnostem žadatelkou tvrzeným dojít nemohlo.“

25. V bodě 29 právě citovaného rozsudku Nejvyšší správní soud definoval čtyři základní předpoklady pro přiznání jednorázové částky. Jsou jimi:

- a) podání žádosti do 3 let od účinnosti zákona č. 297/2021 Sb.;
- b) žadatelka byla podrobena sterilizaci;
- c) k této sterilizaci došlo v rozhodném období (od 1. 7. 1966 do 31. 3. 2012);
- d) tato sterilizace byla provedena v rozporu s právem.

26. O splnění prvních tří podmínek nepanuje mezi stranami spor. Sporné je splnění čtvrté podmínky, tedy to, zda byla sterilizace žalobkyně provedena v rozporu s tehdy platnými předpisy. Nejvyšší správní soud vyložil, že takový nesoulad se může projevit zejména ve dvou typových situacích: úplná absence souhlasu nebo formální přítomnost souhlasu, který je však zatížen dalšími okolnostmi vylučujícími jeho souladnost s právem (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2024, č. j. 7 As 12/2024-45, bod 20). Nyní projednávaná věc spadá do druhé z uvedených variant, neboť správní spis (zdravotnická dokumentace) obsahuje žádost o provedení trvalého zneplodnění podepsanou žalobkyní a Revers P.

27. Tehdejší právní úprava podmiňovala provedení sterilizace třemi kroky: i) podání žádosti ve smyslu § 27 zákona o péči o zdraví lidu, ii) schválení sterilizační komisí; iii) poučení žalobkyně o účelu a povaze prováděného výkonu a jeho rizicích, následované písemným souhlasem s lékařským výkonem podle § 27c téhož zákona. V případě žalobkyně nebyly naplněny poslední dva výše zmíněné kroky, tj. schválení žádosti žalobkyně o provedení sterilizace sterilizační komisí a řádné poučení žalobkyně o povaze a rizicích sterilizace.

28. Z výše citovaných ustanovení směrnice plyne standardizovaný postup, jenž má provedení sterilizace předcházet. Jeho nedílnou součástí je i posouzení žádosti a její schválení sterilizační komisí, jehož obligatorní povahu dovedl i Nejvyšší správní soud (viz shora). Žalovaný i ministr zdravotnictví připustili, že v posuzované věci opis protokolu o projednání žádosti sterilizační komisí chybí, jeho absenci nicméně bagatelizují tvrzením, že nedostatky v protokolu sterilizační komise nezpůsobují protiprávnost sterilizace, a proto jej nezpůsobuje ani jeho úplná absence. Této obraně žalovaného však soud při posouzení individuálních okolností případu nemohl přisvědčit. Zákon a na něj navazující směrnice nastavily jasný postup, který měl být před sterilizací žalobkyně dodržen, což se zjevně nestalo. Lze souhlasit s tím, že absence protokolu o jednání sterilizační komise by sama o sobě neznamenal, že žalobkyni je nutno odškodnění za protiprávně provedenou sterilizaci přiznat. Nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona o odškodnění nezákonných sterilizací nenáleží za provedení sterilizace, při které došlo k *jakémukoliv* pochybení v rozporu s platnými právními předpisy; vady se musejí týkat souhlasu pacientky se sterilizací (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 6. 2024, č. j. 14 Ad 3/2024-39). V tomto konkrétním případě, kdy se žalobkyni nedostalo kvalifikovaného poučení o povaze a rizicích sterilizace (viz níže), soud absenci protokolu o schválení žádosti žalobkyně o provedení sterilizace sterilizační komisí vnímá jako další porušení práva, k němuž při sterilizaci

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

žalobkyně došlo a které mohlo mít s ohledem na časovou souslednost jednotlivých kroků význam také z hlediska informovaného souhlasu žalobkyně s tímto zákrokem.

29. Ve správním spise není žádný doklad, z něhož by vyplývalo, že žalobkyně byla před sterilizací řádně poučena o povaze sterilizace a jejích rizicích, a proto nelze dovodit, že ke sterilizaci dala informovaný souhlas. Co se týče žádosti o provedení trvalého zneplodnění, její obsah nenasvědčuje tomu, že by žalobkyně byla náležitě a úplně informována o povaze výkonu a jeho rizicích (§ 27c zákona o péči o zdraví lidu), přičemž toto poučení mělo mít písemnou formu (§ 11 směrnice). Ani z dalších listin, které jsou obsahem správního spisu, nevyplývá, že by žalobkyně byla srozumitelným způsobem a dostatečným rozsahu v souladu s tehdejšími právními předpisy poučena o povaze výkonu (způsobu provedení sterilizace, tj. zda dojde k uzavření či celkovému odstranění vejcovodů, jakou metodou – zda operace proběhne např. laparoskopicky či jinak) a jeho rizicích (nejčasnější komplikace spojené s podobnými zákroky, např. krvácení, či možné pooperační potíže). Nutno podotknout, že požadavek na komplexní informovanost žadatelek o jednorázovou peněžní částku, kterým byla v rozhodném období provedena sterilizace, zdůraznil i zákonodárce v § 3 odst. 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací. Nutno ovšem připustit, že zmíněné ustanovení nekoresponduje přesně s obsahem právní úpravy účinné v roce 2005, kdy byla sterilizace žalobkyně provedena.
30. Soud považuje za potřebné vyjádřit se rovněž k polemice ministra zdravotnictví (zdůrazněné žalovaným při jednání před soudem), že samotné slovo *zneplodnění* mělo žalobkyni zajistit úplný a srozumitelný přehled o tom, co vlastně podepisuje. Soud souhlasí s tím, že ze slovního spojení „trvalé zneplodnění“ užitého v žádosti musel být každému rozumně uvažujícímu člověku zřejmý nevratný důsledek tohoto zákroku, v žádném případě z něj však není patrné, jakou povahu měl mít operační výkon provedený na těle žalobkyně a jaká průvodní rizika se s tímto zákrokem pojí. V tomto ohledu proto žádost o provedení trvalého zneplodnění nemůže suplovat náležité poučení, jehož se mělo žalobkyni dostat a na základě kterého by teprve následně mohla udělit svůj informovaný souhlas se zákrokem.
31. Správní orgány obou stupňů vycházely také z dokumentu *Revers P, Souhlas s léčením, operační obory*, který žalobkyně podepsala (neznámo kdy) a jehož přílohou je i souhlas s anestezií, který žalobkyně podepsala dne 29. 11. 2005 v 15:30 hodin, tj. po provedení sterilizace. Ze znění této listiny však neplyne, že by žalobkyni bylo jakkoliv vysvětleno, co obnáší krok sterilizace, ani to, k čemu se revers jako takový vztahuje. Navrhovaná vyšetření jsou: „sledování stavu matky i plodu, porodnická vyšetření, natáčení CTG, snaha o ukončení porodu spontánně, v případě komplikací operativně“. Není tak zřejmé, k čemu se revers vlastně upíná a zda má vůbec něco společného s provedenou sterilizací kromě souhlasu s anestezií, jenž o sterilizaci samotné rovněž nic nevypovídá.
32. Soud se na rozdíl od žalovaného nedomnívá, že by z lékařské zprávy ze dne 17. 8. 2005 podepsané MUDr. A. L. působícím v Ústavu klinické biochemie a hematologie Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice plynulo, že žalobkyně byla motivována k podání žádosti o sterilizaci s ohledem na svůj nepříznivý zdravotní stav. Z uvedené lékařské zprávy plyne, že žalobkyně zjistila svou graviditu až v pátém měsíci těhotenství a že tomuto zjištění předcházela hypotéza gynekologa o její menopauze. Ze zprávy dále plyne, že u žalobkyně byla zjištěna zvýšená trombofilní dispozice, která v těhotenství musela být řešena léky k prevenci tvorby krevních sraženin. Dle názoru soudu tento dokument nanejvýše

nepřímo dokládá, že těhotenství žalobkyně bylo neplánované, což ovšem nelze vykládat tak, že bylo současně nevíтанé či nežádoucí. Zároveň daná lékařská zpráva referuje „pouze“ o tom, že žalobkyně trpěla poruchou srážlivosti krve, což obecně nepředstavuje komplikaci, která by sama o sobě znamenala hrozbu vážné újmy pro matku či plod. Jiné zdravotní problémy žalobkyně z lékařské zprávy neplynou. Teze žalovaného vyjádřená při ústním jednání před soudem je tedy krajně hypotetická a neopodstatněná, mimo jiné i proto, že žádost o zneplodnění obsahovala pouze kusé odůvodnění „36 let, 6 dětí“; o zdravotních problémech, které by snad žalobkyni k podání žádosti o sterilizaci vedly, se v ní nic neuvádí. Pro úplnost soud dodává, že i kdyby žalobkyni opravdu vedly k podání žádosti o sterilizaci nějaké zdravotní problémy, neměnilo by to nic na skutečnosti, že před sterilizací měla být řádně poučena o povaze sterilizace a jejích rizicích, což se nestalo.

33. Soud vzal při rozhodování v potaz rovněž skutečnost, že žalobkyně žádost o provedení trvalého zneplodnění podepsala druhý den po porodu. Je obecně známo, že porod pro ženu – rodičku obvykle znamená velké vypětí, a to jak po stránce fyzické, tak psychické. Nelze vyloučit, že předmětnou žádost žalobkyně podepsala v rozrušení způsobeném porodem, kdy byla vyčerpána a unavena, a nemohla tak důkladně zvážit veškeré okolnosti se sterilizací spojené. Z obsahu správního spisu nelze dovodit, že by existovaly naléhavé zdravotní důvody k provedení sterilizace žalobkyně krátce po porodu, které by zároveň byly vysvětlením, proč nebyla sterilizace žalobkyně řádně projednána a schválena sterilizační komisí, jak vyžadovala tehdejší právní úprava. Vzhledem k tomu, že sterilizace žalobkyně byla provedena hned následující den poté, co podepsala žádost o provedení trvalého zneplodnění, vlastně ani neexistoval dostatečný časový prostor, který by sterilizační komisi umožnil se sejit a žádost žalobkyně o provedení sterilizace projednat.
34. Soud uzavírá, že žalobkyně nebyla řádně poučena o povaze a rizicích zákroku a zdravotnická dokumentace neobsahuje její informovaný souhlas ve smyslu § 27c zákona o péči zdraví lidí ani protokol sterilizační komise o schválení žádosti o její sterilizaci. Nelze proto než dospět k závěru, že žalobkyně byla sterilizována v rozporu s tehdy platnými právními předpisy, jak předvídá § 3 odst. 1 ve spojení s odst. 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací.
35. Soud tedy dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, proto prvním výrokem rozsudku podle § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. napadené rozhodnutí pro nezákonnost zrušil a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. V něm žalovaný žádost žalobkyně znovu posoudí, přičemž bude vázán výše vysloveným právním názorem soudu, že v daném případě došlo ke sterilizaci v rozporu s právem ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb. Tento závěr by bylo možné překlenout toliko na základě případných nových skutkových zjištění, z nichž by prokazatelně vyplýval opak.
36. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého má úspěšný účastník řízení právo na náhradu nákladů. Soudní řízení v této věci je osvobozeno od soudního poplatku (§ 11 odst. 1 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích], a úspěšné žalobkyni tak náleží pouze náhrada nákladů vynaložených na právní zastoupení advokátem. Ty spočívají v odměně za tři úkony právní služby (§ 11 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], tj. za převzetí zastoupení, sepsání žaloby a účast při ústním jednání ve výši 3 100 Kč za každý z těchto úkonů, celkem tedy 9 300 Kč (§

7, § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu] a dále v paušální náhradě hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý ze tří úkonů právní služby, celkem 900 Kč (§ 13 odst. 4 téže vyhlášky). Zástupce žalobkyně soudu doložil, že je plátcem DPH, proto se částka nákladů právního zastoupení zvyšuje o hodnotu příslušné sazby daně (2 142 Kč). Žalovaný je tedy povinen zaplatit žalobkyni k rukám jejího právního zástupce advokáta Mgr. Lukáše Hojdna částku 12 342 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud.

Praha 12. prosince 2024

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu